

DR. STIPAN JONJIĆ

Intelektualci se moraju boriti za kritičnost u društvu

str. 6

DR. STJEPAN HRANJEC

»Kao profesoru nije mi neugodno skupljati milostinju«

str. 18

PRILIKA
Hrvatska na satu zdravstvenoga

Glas Koncila

Novo lice Crkve

KATOLIČKI TJEDNIK ■ GODIŠTE LII. ■ 10. VELJAČE 2013. ■ BROJ 6 (2016) ■ CIJENA 7 KUNA

RIJEKA Svečano otvoren prvi hospicij za palijativnu skrb u Hrvatskoj

I neizlječivo bolesni zaslužuju najbolju skrb

Snimio: Nikola Kurti

»'Biti bližnjim čovjeku u zadnjim časovima njegova života' treba biti i misao vodilja našega hospicija, a to znači i svih koji će u njemu djelovati i o njemu se skrbiti. Svima njima bit će puno lakše ako i sam hospicij bude imao svojih 'bližnjih', tj. onih koji će mu rado pomagati materijalno i u svakom drugom pogledu« - rekao je riječki nadbiskup Devčić.

Danijel Delonga

Hospicij »Marija Krucifiksa Kozulić« u Rijeci, prva takva samostalna ustanova za palijativnu zdravstvenu skrb u Hrvatskoj, svečano je otvoren u ponedjeljak 28. siječnja i službeno je započeo s radom. Ustanovu je osnovao Caritas Nadbiskupije Rijeka u suradnji s Gradom Rijeka i Primorsko-goranskom županijom, ali i drugim institucijama i ustanovama koje su povezane s hospicijem i palijativnom medicinom. Na svečanosti blagoslova i otvorenja prvoga hospicija govorili su riječki nadbiskup Ivan Devčić, ministar zdravlja Rajko Ostojić, obnašatelj dužnosti pri-

morsko-goranskog župana Vidoje Vujić i riječki gradonačelnik Vojko Obersnel. Prve korisnike hospicij je primio početkom veljače.

Blagoslovu i otvaranju bilo je nazočno više od stotinu uzvanika, a većina od njih barem je dijelom sudjelovala u pripremi preduvjeta za otvorenje. Već i ta brojka govori koliko je zahtjevna bila priprema i koliko je ljudi različitih struka i profila dalo svoj doprinos ostvarenju tog projekta. Od osoba medicinske struke koje su savjetima i edukacijom novih djelatnika pripremala strukovnu podlogu, preko onih koje su se brinule za brojne detalje pri opremanju i uređenju prostora, do izvođača građevinskih radova koji su prvi prionuli poslu

uredivši zgradu, u kojoj je ranije bila Teologija u Rijeci, za potrebe hospicija. Brojni su i oni koji su svoje usluge ili proizvode ponudili kao donaciju. Sve pripremne radnje predvodili su i organizirali v. d. ravnateljice s. Danijela Orbanic iz družbe sestara Presvetoga Srca Isusova i nadbiskupijski ekonom Piotr Modrzejewski.

Plod suradnje mnogih ustanova

Nadbiskup je, zahvalivši svima koji su radili na pripremi uvjeta za početak rada hospicija, podsjetio da je za otvaranje takve ustanove nužna suradnja crkvenih i civilnih vlasti. »Ovaj je hospicij plod suradnje mnogih ustanova i osoba različitih svjetonazora i profesija, ali svih uje-

dinjenih u želji da na najbolji mogući način pomognu bolesnicima u terminalnoj fazi bolesti i njihovoj rodbini te tako pridonesu humaniziranju smrti u našem društvu.« Objasnio je i zašto se mjesna Crkva odlučila osnovati hospicij darujući mu prostor i znatna financijska sredstva. »Na to nam odgovor daje evanđeoska prisposoba o milosrdnom Samaritancu koju je Isus ispričao kako bi svoje slušatelje poučio što znači ljubiti svoga bližnjega kao samoga sebe, odnosno kako bi pokazao na koji se način postaje bližnjim drugome čovjeku. Nema sumnje da su svi koji su se uključili u stvaranje ovoga hospicija to učinili s motivacijom 'biti bližnji nasmrt bolesnom čovjeku', ne proći pokraj njega nego se zaustaviti i pomoći njemu i njegovim najbližima. U skladu s time, 'biti bližnjim čovjeku u zadnjim časovima njegova života' treba biti i misao vodilja našega hospicija, a to znači i svih koji će u njemu djelovati i o njemu se skrbiti.

NASTAVAK NA STR. 14

2 KOMENTAR

Apel za zdravu pamet

12 ZAPAŽANJA

Treba li Hrvatskoj pamet?

8 ZAGREB

Gostovanje dr. Judith Reisman

15 U POVODU STEPINČEVA

Zapis na duhanskom papiriću

11 DUBROVNIK

Festa sv. Vlaha u znaku obitelji

9 DR. JOSIP SABOL

Odgoj u demokratskoj i pravnoj državi

13 ZAGREB

»Zajednički vidici« o vjeri i nevjeri

10 VJERA NAŠIH DANA

Likovno umjetničko stvaralaštvo

16 REPORTAŽA

Katolička bolnica sv. Rafaela u Strmcu

> STALNE RUBRIKE

Sedam dana u svijetu 6 ■ Propisi-pravo-pravda 8 ■ Nedjeljna biblijska poruka 11 ■ (Pri)govor znanosti 12 ■ Meditacija 13 ■ Iz hrvatske duhovne poezije 13 ■ Sedam dana u Hrvatskoj 20 ■ Naši razgovori 25 ■ Čujem, vidim... pa se stidim 26 ■ »Pogled u sebe« 27 ■ Savjet katoličkoga liječnika 27

50GK ISSN 0436-0311
9 770436 031008

▼ Svečano otvoren prvi hospicij za palijativnu skrb

Zaslužuju najbolju skrb

NASTAVAK SA STR. 1

Svima njima bit će puno lakše ako i sam hospicij bude imao svojih 'bližnjih', tj. onih koji će mu rado pomagati materijalno i u svakom drugom pogledu. Pozivam, stoga, sve građane da ovaj hospicij prihvate kao svoj kako bi on mogao biti što bolje na usluzi onima kojima je namijenjen«, rekao je nadbiskup Devčić prije blagoslova kojim je i službeno započeo rad hospicija.

Ministar Ostojić potvrdio je da će djelatnost riječkog hospicija biti Ministarstva financijski potpomognuti, te da je razvijanje mreže ustanova za palijativnu skrb dugoročni plan ove vlade kojim je predviđeno otvaranje pet regionalnih centara. »Sve osobe koje boluju od neizlječivih bolesti zaslužuju najbolju moguću palijativnu skrb, a njihove obitelji, koje zajedno s njima proživljavaju teške trenutke, svaku pomoć koju im možemo pružiti. Potrebe za hospicijima i palijativnom skrbi u Hrvatskoj rast će jer smo u europskom vrhu po broju stanovnika starijih od 65 godina te, nažalost, po broju bolesnika s kroničnim nezaraznim bolestima i karcinomima. Među prioritarnim aktivnostima Ministarstva zdravlja je upravo palijativna skrb, no svaka nam je pomoć u tome dobrodošla i korisna«, rekao je ministar. Pohvalivši zalaganja Riječke nadbiskupije i s. Danijele Orbanic, podsjetio je da su na tragu djelovanja velike humanitarke Marije Kozulic, osnivačice družbe sestara Presvetoga Srca Isusova, zbog čega hospicij i nosi njezino ime.

Gradonačelnik Obersnel podsjetio je da je osnivanje hospicija odgovor na potrebe građana koji će tako, nakon osnivanja mobilnih timova za obilazak bolesnika, dobiti i adekvatnu stacionarnu skrb. »Drago mi je da smo uspjeli realizirati projekt hospicija koji će mnogim obiteljima, u kojima žive teško bolesne osobe, donijeti olakšanje jer će njihovim dragim osobama biti pružena kvalitetna skrb.«

Župan Vujić podsjetio je da je Primorsko-goranska županija prva u Hrvatskoj u okviru županijskog doma zdravlja osigurala i sufinancira tri mobilna tima za palijativnu skrb. Stoga je opravdana bila i suradnja županije pri osnivanju hospicija koji se pokazao kao nužna ustanova za pokrivanje potreba palijativne skrbi na području županije.

Nakon govora i blagoslova, kojima je svečani tom dao tenor Zoran Tomaić otpjevavši dvije skladbe, uzvanici i gosti imali su priliku pogledati prostorije hospicija, uvjeriti se u kvalitetu medicinske opreme i životnih uvjeta za korisnike, ali i

djelatnike. Kroz hospicij ih je vodilo medicinsko osoblje koje je već u radnom pogonu na čelu s glavnom sestrom Larisom Miletić.

Zahtjevne pripreme

Osoblje hospicija medicinske struke prošlo je stručnu edukaciju budući da se većina njih, čak i s prethodnim iskustvom u bolnicama, prvi put susreće s radom u području palijativne skrbi. U hospiciju je zaposleno 16 osoba na puno radno vrijeme te 4 osobe na pola radnog vremena ili po potrebi. Velik doprinos očekuje se i od volontera. Hospicij je uređen kao stacionar za palijativnu skrb kapaciteta 14 kreveta sa svim pratećim sadržajima, prostorima za pokretne timove palijativne skrbi, gostinskim prostorom za obitelji šticenika te za edukativnu djelatnost i volontere.

Kriteriji za primanje bolesnika u stacionar bit će medicinski, ali i socijalni, kako bi i najpotrebnijima bilo omogućeno dostojanstveno provesti posljednje dane života.

Riječka nadbiskupija, Primorsko-goranska županija i Grad Rijeka sklopili su 1. srpnja 2011. sporazum o suradnji koji definira međusobna prava i obveze glede osiguranja uvjeta za obavljanje djelatnosti palijativne skrbi u korist stanovnika Primorsko-goranske županije (PGŽ) i Grada Rijeke u prostorima koje daje na raspolaganje Riječka nadbiskupija. Prema tom dogovoru, Riječka nadbiskupija dala je na raspolaganje te rekonstruirala i uredila prostor na adresi Tizianova 15, zgradu koju je prije preseljenja koristila Teologija u Rijeci, uloživši oko 8,5 milijuna kuna. PGŽ i Grad Rijeka pomogli su kod nabave opreme svatko s milijun kuna. Preuređeni prostor dobio je uporabnu dozvolu u veljači 2012, a do polovice 2012. trajalo je opremanje.

Projekt osnivanja hospicija jedan je u nizu inicijativa koje zajedno provode civilne vlasti i riječka Crkva na polju socijalnog rada i humanitarne djelatnosti. Riječka nadbiskupija u tim projektima vidi mogućnost razvoja suradnje s civilnim vlastima, ali i mogućnost da kao Crkva bolje vrši svoju evangelizacijsku i humanitarnu ulogu u današnjem društvu. Projekt osnivanja hospicija ima također širi kontekst, koji prelazi granice regije i odnosi se na državnu razinu vlasti. Naime, razvijanje i prilagođavanje zdravstvene zaštite u RH prema normativima EU-a zahtijeva intenzivni razvoj palijativne skrbi također unutar državnog sustava zdravstvene zaštite. Očekuje se da bi riječki hospicij mogao ući u mrežu javne zdravstvene zaštite već do proljeća ove godine.

Danijel Delonga

TOVARNIK

Spomenik žrtvama iz 1991.

— U Tovarniku je u petak 1. veljače, na 15. obljetnicu pokopa 53 mještanina čija su tijela 1998. godine ekshumirana iz masovne grobnice, otkriven spomenik žrtvama velikosrpske agresije na Tovarnik i RH u Domovinskom ratu.«

Kameni spomenik s imenima 72 žrtve Tovarnika iz 1991. godine podignut je u središtu sela, pokraj općinske zgrade. Na komemorativnom skupu otkrili su ga izaslanik predsjednika Republike brigadir Željko Šikić, ministar branitelja Predrag Matić Fred i zamjenik vukovarsko-srijemskog župana Željko Cirba. Blagoslov i molitvu

vodio je tovarnički župnik Stjepan Vukovac.

U Tovarniku svake godine spominje taj datum, nazvan Dan kada je Tovarnik plakao, a nakon otkrivanja spomenika sudionici su u koloni sjećanja prošli od središta mjesta do groblja Svetog križa gdje su na mjestu masovne grobnice položeni vijenci i upaljene svijeće u spomen na sve žrtve Tovarnika stradale u agresiji prije više od dva desetljeća. Misa je služena u župnoj crkvi. Organizatori spomena tužne obljetnice bili su Općina Tovarnik i tamošnja Udruga dr. Ante Starčevića. (A. I.)

■ Diljem Hrvatske proslavljen Dan posvećenoga života

Po njima Kristova ljubav pokreće i mijenja povijest

ZAGREB - »Osobe posvećenoga života, usred ovoga svijeta, svjedočanstvo su onostranosti, neprolaznosti, vječnoga života i živi poziv u našu domovinu koja je na nebesima«, kazao je pomoćni biskup zagrebački Valentin Požaić predvođeni u subotu 2. veljače u zagrebačkoj prvostolnici, na blagdan Prikazanja Gospodinova u Hramu, euharistijsko slavlje kojim je proslavljen Dan posvećenoga života.

Podsjetivši u homiliji da prošle godine održana Biskupska sinoda u Rimu o novoj evangelizaciji nije mogla zaboraviti osobe posvećena života koje »se svakoga dana prikazuju poput Isusa u hramu za spas čovjeka i svijeta«, istaknuo je: »Redovnice i redovnici, svi pripadnici posvećenoga života, oni su sami po sebi već navještaj, evangelizacija, onih vrednota koje su temelj i opravdanje ljudskoga života u svim pogodnim i nepogodnim okolnostima na ovozemaljskome životnom putovanju.« »Crkva s radošću prepoznaje prisutnost mnogih žena i muškaraca koji su svojim životom postali znak evanđelja. Bilo usred svijeta, bilo skrivene, ali dobro poznate cijenjene i voljene u ljepoti klauzura i kontemplacije. I po njima Kristova ljubav, caritas, pokreće i mijenja povijest, čuva nadu u pobjedu dobra, istine i pravde i oni svjedoče: vrata paklena neće nadvladati«, naglasio je u propovijedi mons. Požaić.

Ranije istoga dana u sjedištu Hrvatske konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica (HKVR-PP) održana je konferencija za medije posvećena skrbi redovništva i svjetovnih redova za beskućnike i socijalno isključene. Govoreći o temi susreta predsjednik HKVRPP-a dr. o. Vinko Mamić naglasio je da je »skrb za beskućnike neposredan odgovor na potrebe najugroženijih, onih čija egzistencija ovisi isključivo o dobiti ljudi s kojima se susreću.« »To je«, napomenuo je, »u isto vrijeme odgovor na potrebe siromašnoga Isusa, beskućnika, koji se raduje svakom dobročinstvu i koji blagoslivlja one koji ga prepoznaju u potrebnima.« Odabrom teme željelo se iskazati priznanje i zahvalnost svima koji su se u okrilju velike redovničke obitelji posvetili toj važnoj socijalnoj djelatnosti, ali i cjelokupnoj hrvatskoj javnosti poručiti »da je problem beskućnika problem svih nas«, upozorio je o. Mamić.

Provincijalka sestra milosrdnica iz Rijeke s. M. Danijela Sinčić predstavila je Kuću utočišta za siromahe i beskućnike, koja od 2007. djeluje u sklopu samostana Majke dobroga savjeta u Rijeci. »Kuća utočišta izgrađena je s namjerom pružanja kvalitetnije pomoći siromasima, beskućnicima i ostalim marginaliziranim skupinama ljudi«, posvjedočila je ističući potrebu njihove resocijalizacije, što ustanova nastoji postići djelovanjem na više razina. Od osnutka do 2012. kroz ustanovu je prošlo 540 korisnika, istaknula je upozorivši: »Beskućnik može postati svatko. To nije odabir, nego životna stvarnost.«

Rad riječkoga Prihvatišta za beskućnike »Ruže sv. Franje« Mjesnoga bratstva Franjevačkoga svjetovnog reda na Trsatu predstavila je voditeljica ustanove Vilma Mlinarić. Prihvatište je osnovano 2007. s ciljem pripreme i osposobljavanja korisnika za ponovnu integraciju u društvo, a upravo je najveći uspjeh 6-godišnjega rada prihvatilišta velik broj resocijaliziranih korisnika, čak

● Na konferenciji za medije posvećenju skrbi redovništva i svjetovnih redova za beskućnike i socijalno isključene svjedočio je i bivši korisnik prihvatilišta »Ruže sv. Franje«, a danas volonter Nenad Mladenić - Mimi

85,1%. Uz mali kapacitet od svega 13 kreveta, kroz ustanovu je prošlo više od 400 korisnika, kazala je voditeljica prihvatilišta, koja je ukratko predstavila i časopis o beskućništvu »Ulične svjetiljke«, Socijalnu samoposlugu te Hrvatsku nogometnu reprezentaciju beskućnika.

O vrijednome djelovanju tih dviju ustanova kroz osobne su potresne priče posvjedočili i sami korisnici, a na kraju susreta o. Mamić je u ime HKVRPP-a uručio ustanovama prigodne zahvalnice i donacije.

U povodu Dana posvećenoga života objavljen je, u izdanju HKVRPP-a, i prvi broj novoga časopisa za promicanje redovničkoga života »Susret«. (iu)

RIJEKA - Osobe posvećena života, redovnice i redovnici, članovi svjetovnih redova okupili su se 2. veljače u dominikanskoj crkvi sv. Jeronima u Rijeci, na Dan posvećenoga života, na molitvi večernje zahvaljujući Gospodinu na daru posvećenja, te se nakon blagoslova uputili u katedralu sv. Vida gdje je misu predvodio riječki nadbiskup Ivan Devčić koji je na početku euharistije blagoslovio svijeće. Nadbiskup je u propovijedi uz ostalo rekao: »Bog u svakom vremenu poziva određene muževe i žene u redovnički stalež, tj. na život Bogu posvećen i predan prihvaćanjem i življenjem evanđeoskih savjeta ili zavjeta. Takvi muževi i žene trebaju svim vjernicima služiti kao primjer i uzor istinskog posvećenja i predanja Bogu i braći ljudima.« (D. D.)

VARAŽDIN - Na blagdan Sviječnice pedesetak redovnika i redovnica iz više zajednica sudjelovalo je na misnom slavlju koje je u katedrali predvodio varaždinski biskup mons. Josip Mrzljak.

Prije mise članovi redovničkih zajednica okupili su se u dvorani Biskupskog ordinarijata, gdje ih je u ime organizatora pozdravio Siniša Dudašek, a predavanje o temi »Bogu posvećeni - biblijski izvori redovničkoga života« održao je prof. dr. o. Niko Bilić.

U propovijedi je biskup Mrzljak govorio o simbolici svjetla koja se proteže kroz crkvene blagdane, koji žele posvjedočiti koje je to jedino pravo i istinsko Svjetlo koje obasjava čovjeka. Zaželio je okupljenima da budu ustrajni u hodu za tim Svjetlom koje je povjereno Crkvi.

Na kraju mise biskup je zahvalio članovima redovničkih zajednica na zajedničkom susretu, uputio je zahvalu na svemu što po karizmi svojih utemeljitelja čine u životu mjesne Crkve te je čestitao zlatni jubilej misništva fra Branimiru Kosecu. (JBK)

SISAK - Na Dan posvećenoga života svečano misno slavlje u katedrali predvodio je biskup Vlado Košić. U prigodnoj homiliji, obračunajući se osobama posvećenoga života, biskup Košić uz ostalo je rekao: »Upravo su redovnice i redovnici, vjerni svojoj karizmi života u čistoći, siromaštvu i poslušnosti, znak ovom društvu da je na krivom putu. Vi ne trebate sudjelovati na način verbalnog ili institucionalnog nasilja sa svojim stavovima u ovim raspravama, nego svojim vjernim svjedočenjem - kako reče najprije papa Pavao VI. a potom Ivan Pavao II. - ustrajno promičite drukčiji put, put poniznosti i služenja, koji više govori i dublje zahvaća negoli put nasilja. Naime, nasilje nikada ništa pozitivno nije postiglo. Ako dakle želimo u svijet unijeti svjetlo - a o tome govori današnji blagdan, to označuje i svijeća koju smo zapalili na početku ove svete mise - tada nam je slijediti Krista, raspeta i uskrsnula.«

Misnom slavlju prethodio je susret redovnika i redovnica s biskupom Košićem u Velikom kaptolu. (SV)

PULA - U samostanu sv. Antuna Padovanskog u subotu 2. veljače pred četrdesetak redovnica i redovnika prigodno je predavanje održao profesor moralne teologije, isusovac o. Ivan Fuček, duhovnik u pulskom Biskupijskom misijskom sjemeništu »Redemptoris Mater«. Uvodnim riječima dobrodošlice okupljenima se obratio gvardijan samostana sv. Antuna o. Mate Trinajstić koji je na poseban način pozdravio i o. Bernarda Barčića, koji će ove godine, u 103. godini života, proslaviti 80. obljetnicu misništva. O. Fuček se u prvom dijelu osvrnuo na aktualne teme sadašnjeg trenutka, raspravu glede zdravstvenog odgoja, a u drugom dijelu progovorio je o utvrđivanju osobe Blažene Djevice Marije iz sociološko-psihološke perspektive u tadašnjem povijesnom kontekstu.

U nastavku susreta sudionici su imali prigodu pristupiti sakramentu pomirenja, a misu je predvodio biskup u miru Ivan Milovan, u slavlju s redovnicima. Biskup je u uvodnom pozdravu istaknuo da je blaženi papa Ivan Pavao II. proglasio blagdan Sviječnice ujedno i Danom osoba posvećenoga života te naglasio da je to zahvala redovnicama i redovnicima za njihovu službu u Crkvi. Propovjednik je potom pojasnio značenje prikazanja Gospodinova u hramu kroz simboliku događaja i aktera toga biblijskog zapisa. Nakon homilije slijedila je uobičajena obnova redovničkih zavjeta. (G. K.)

štite i promiču ljudsko dostojanstvo

Bolnica se nalazi na površini građevinske čestice od 37.746 četvornih metara, dok je tlocrtna površina objekata 7.437 četvornih metara. Uz dograđene prostorije nalazi se i bolnička kapela. Po svom smještajnom kapacitetu bolnica raspolaže sa 143 postelje, od toga su 103 postelje namijenjene odjelu muške i ženske kronične psihijatrije, a ostale poluotvorenom psihijatrijskom odjelu. Tu je dnevna bolnica, zatim opća psihijatrijska ambulanta. Na odjelu palijativne skrbi i dugotrajnog liječenja ima 40 postelja, od čega 10 postelja pripada odsjeku za palijativnu skrb te 30 odsjeku za dugotrajno liječenje.

● Prior o. Dario Vermi

● Dr. Igor Ferenčina

● S. Marija Babić

● Ivana Mihić

● Mario Krip

● Mićo Kovačević

● Terezija Rukavina

● U sklopu modernoga bolničkog kompleksa nalazi se kapela

Vlado Čutura

U prirodnoj ljepoti kakva se još može pronaći samo u bajkama, u šumskom okružju čiji mir i tišinu resi pjev ptica i žubor potoka, u Strmcu nedaleko od Nove Gradiške smještena je najmodernija psihijatrijska bolnica u Hrvatskoj. To je ujedno prva katolička bolnica od uspostave slobodne i demokratske Republike Hrvatske. Nosi naziv Psihijatrijska bolnica sv. Rafaela, a osnivači su joj redovnici Bolničkog reda sv. Ivana od Boga koji djeluju u Hrvatskoj od 20. lipnja 2006. Po dolasku u Hrvatsku 26. listopada 2007. kupili su na Strmcu nekadašnju Dječju bolnicu za plućne bolesti Šumetlica. Redovnici su je obnovili i proširili te pretvorili u jednu od najsuvremenijih psihijatrijskih ustanova u regiji. Nalazi se na površini građevinske čestice od 37.746 četvornih metara, dok je tlocrtna površina objekata 7.437 četvornih metara. Uz dograđene prostorije nalazi se i bolnička kapela. Po svom smještajnom kapacitetu bolnica raspolaže sa 143 postelje, od toga su 103 postelje namijenjene odjelu muške i ženske kronične psihijatrije, a ostatak poluotvorenom psihijatrijskom odjelu. Organizirana je dnevna bolnica, zatim opća psihijatrijska ambulanta. Na odjelu palijativne skrbi i dugotrajnog liječenja je 40 postelja, od čega 10 postelja pripada odsjeku za palijativnu skrb, te 30 odsjeku za dugotrajno liječenje. Uz suvremeni stručni medicinski pristup i opremljenost organizirana je i radno-okupacijska terapija koja obuhvaća različite radionice, kao što su umjetnička, informatička i druge. U bolnici djeluje redovnička zajednica koja osigurava bolesnicima duhovnu pomoć. Djeluje u strukturama zajedno sa suradnicima laicima s kojima dijeli karizmu i filozofiju Reda milosrdne braće koji se obvezuju na četiri zavjeta: siromaštvo, čistoću, poslušnost i gostoprimstvo. Na taj način nastavljaju poslanje sv. Ivana od Boga.

Liječiti tijelo da bi se spasila duša

Prema ustroju Reda sv. Ivana od Boga, odnosno milosrdne braće, prior je istodobno i ravnatelj bolnice. Kako je bolnica u mrežnom sustavu Ministarstva zdravlja Republike Hrvatske, njezina djelatnost prilagođava

Katolički predznak sigurnost i ohrabru

se hrvatskim zakonima i propisima. Psihijatrijsku bolnicu vodi fra Dario Vermi. Predstavljajući bolnicu i načela na kojima je osnovana, o. Vermi kaže: »Bolnica sv. Rafaela Strmac je katolička bolnica Bolničkog reda sv. Ivana od Boga. Korijeni toga antičkog vjerskog reda potječu od svetog Ivana od Boga koji je želio stvoriti novi oblik skrbi bolesnih ljudi, a koja bi se temeljila na znanstvenoj i duhovnoj skrbi. Namjera sv. Ivana od Boga bila je da vodi bolnicu u kojoj bi se za bolesnika skrbi u svim njegovim dimenzijama: humanoj, psihičkoj i duhovnoj. Dakle, liječiti tijelo da bi se spasila duša. To osnovno načelo vodilo je red kroz pet stoljeća približavajući se bolesnom čovjeku s ciljem da mu se pruži cjelovito izlječenje. Takav proces skrbi nastoji se ostvariti i u našoj bolnici na Strmcu preko profesionalne i znanstvene formacije osoblja, poznavanja karizme i filozofije sv. Ivana od Boga kako bi svaka osoba postala odgovornija prema poslu koji je pozvana obavljati, upravo zato da bi bolesnik u bolnici sv. Rafaela uvijek mogao naći poštovanje i dostojanstvo u svojoj patnji.«

»Bez profesionalnosti - pobožnost«

O tome koja su pravila ponašanja u bolnici i kako ih provoditi, prior Vermi ističe da je osnovno pravilo prema kojem se vodi izbor zdravstvenih djelatnika prije svega poštovanje bolesne osobe. »Ona uvijek mora biti u središtu svih naših odabira i u središtu rada naših stručnih osoba. Bolesnik i njegove potrebe jesu pravila prema kojima se mora voditi postupak skrbi u našoj bolnici. Iz toga temeljnog konteksta postupak skrbi postiže svoje evangelijske vrijednosti koje su neizbježne

»Na području zdravstva ne postoji prava duhovnost ako nema prave profesionalnosti. Duhovnost bez profesionalnosti postaje samo pobožnost, a profesionalnost bez duhovnosti samo je isprazno pomaganje«, kaže o. Vermi.

za našu katoličku stvarnost, upravo da bi se moglo zaštititi poštovanje čovjeka i promicati njegovo dostojanstvo, prije svega kada je bolestan i kada proživljava svu svoju fizičku, psihičku i duhovnu slabost«, kaže prior. Govoreći o poveznici između duhovnosti i profesije, o. Vermi ističe da se osoba promatra i prihvaća na integralan način. »Bolesnik u bolnicu ne donosi samo komadić svoga tijela koji se treba liječiti nego ulazi u svojoj cjelovitosti i sa svojim identitetom, svojim životnim iskustvom, patnjama te osobnim i obiteljskim problemima. Takva holistička vizija bolesnika omogućava da našega gosta promatramo Božjim očima. Svjesni smo da to nije lagano, da to nije nešto uobičajeno, ali je to prijeko potrebno kako bi osoba mogla osjećati da se za nju skrbi u njejoj ukupnosti. Takav pristup, koji je karakterističan za našu karizmatičnu dimenziju, dobro izražava odnos između profesionalnosti i duhovnosti. U području zdravstva ne postoji prava duhovnost ako nema prave profesionalnosti. Duhovnost bez profesionalnosti postaje samo pobožnost, a profesionalnost bez duhovnosti samo je isprazno pomaganje.«

Predznak katolički daje povjerenje

Psihijatar dr. Igor Ferenčina zamjenik je ravnatelja. Ističe da je prijam u bolnicu redovan kao i u drugim sličnim institucijama, zapravo nužna je samo preporuka medicinske struke,

imamo raspoređeni smo izvršno, organizirali smo posao i pokrivamo sve potrebe. Kako je to kronična bolnica, rasporedili smo se prema potrebama i radimo sve preraspodjelom poslova.«

Dr. Ferenčina ističe da se sve, kad je u pitanju medicina, radi po svim uzusima koji se primjenjuju u drugim zdravstvenim ustanovama. »Pristup pacijentu ipak je drukčiji, pristupa mu se individualno, pristupamo osobi koja ima stanovite probleme, od onih socijalnih do zdravstvenih. Pokušavamo čovjeka prihvatiti u cjelini, želimo mu pristupiti tako da on osjeti da ga želimo razumjeti, da smo uz nj. Funkcioniramo na tom principu. Sve temeljimo na zajedništvu koje izgrađujemo iz dana u dan, jer to je mlada bolnica i još učimo. U cjelini rečeno, ispunjavamo sve stručne, medicinske i zakonske obveze, kao i sve druge zdravstvene ustanove u Republici Hrvatskoj. Stoga se nadamo da će biti bolja vremena, a zahvaljujući našem požeškom biskupu dr. Antunu Škvorčeviću, imamo dobru komunikaciju s resornim ministarstvom, i nadam se

◀ Među prvima u Hrvatskoj pokrenuli su odjel za palijativnu skrb

● U bolnici sv. Rafaela za njegu bolesnika skrbi mlado i stručno osoblje

K daje uje pacijente

da ćemo u svim teškoćama naći rješenja, pogotovo na administrativnom području. Jer, ipak je ovo nešto novo u Hrvatskoj, posebni način pristupa pacijentima. Šira javnost još ne zna za nas jer mi smo novi, s novim pristupom pacijentima, drukčijim ustrojem. U kratkom roku, otkad postojimo, pokazalo se da postoji potreba ovakvog načina liječenja. Tu primjećujemo da je najveća potreba za palijativnom skrbi i odjelom za dugotrajno liječenje. Stoga smo smanjili psihijatrijske kapacitete, a povećali palijativnu skrb. Na tom odjelu imamo pacijente iz cijele Hrvatske. Slične ustanove nema u Hrvatskoj, a sam predznak katolički puno joj znači jer pacijenti se osjećaju sigurniji. Ljudi imaju povjerenje u Crkvu, to im daje stanovitu sigurnost, pa je stoga još više onih koji traže prijam u bolnicu kad saznaju da je to katolička bolnica. U svom programu u bolničkoj kape li redovite mise su svako jutro. Nije nitko obvezan ići, ali zanimljivo je da velik dio pacijenata sudjeluje na misi. Štoviše, ima i onih koji nisu katolici i koji se ponekad uključuju. Tu je nekoliko njih koji žele primiti sakramente koje nisu prije imali.« Dr. Ferenčina ističe da je psihijatrijska bolnica prva otvorila palijativnu skrb u Hrvatskoj, a tek je sada u mreži palijativne skrbi resornog ministarstva. »Nismo dosad imali precizan zakon o palijativnoj skrbi pa se puno stvari iz palijative ne zna. To nam je ostalo nedefinirano: od forme do cijene. Zapravo, zakon samo spominje palijativnu skrb, a u okruženju država smo najlošiji. Zahvaljujući pregovorima, ministarstvo nas je prepoznalo i bit ćemo jedan od regionalnih centara palijativne skrbi.«

Mario Krip je medicinski tehničar, radi na muškom psihijatrijskom odjelu. »Na mom je odjelu nas petero me-

dicinskih tehničara, a na odjelu je sada 36 pacijenata«, ističe Krip. »Tu se radi sve stručno, dakle po onim uzusima koje postavlja suvremena medicina. Uz to poseban naglasak stavlja se na radne terapije, na komunikaciju, na razgovore. Zapravo, razgovaramo sa svima. Radi se timski pa je pristup bolesniku poseban, gleda ga se cjelovita kao osobu uključujući njegovo okruženje iz kojeg dolazi. Zapravo, sve se temelji na komunikaciji i poštivanju osobe. Naravno, tu je terapija koja je potrebna i koja se koristi prema potrebama pacijenata, tj. procjeni liječnika. Zapravo, onaj tko radi ovaj posao treba imati ljubav prema čovjeku, posebno onom u teškoćama u kojima se nalazi. Osobno, kad pacijenti dolaze i kad im pristupam, u svakom od njih gledam svoga novog prijatelja. Tako pristupamo pacijentima, zapravo našim gostima. Upravo je ta cjelovitost pristupa važna s holističkim pristupom. Zato je važna i duhovna dimenzija, važno je povjerenje. Puno ih je došlo tu iz razloga što je to katolička bolnica. To povjerenje nastojimo opravdati, u prvom redu svojim pristupom i svjedočenjem svojim životnim primjerom.«

Pozovu i pravoslavnoga svećenika

U bolnici djeluju redovnice iz Družbe Marijinih sestara čudotvorne medaljice: s. Marija Babić i s. Dragana Petrović. »Ja sam pastoralni djelatnik u prvoj katoličkoj bolnici u Hrvatskoj«, kaže s. Marija Babić. »Ovdje djelujem, uključena sam u pastoralni tim i vodim brigu o duhovnim potrebama gostiju, djelatnika i obitelji naših go-

stiju, odnosno pacijenata. Pastoralni tim sastoji se od svećenika, redovnica, djelatnika i volontera. Svaki odjel ima svoju pastoralnu službu koja vodi duhovnu brigu, počevši od prihvata bolesnika, zatim brigu o njegovoj pratnji i ispraćaju. Zapravo, i riječju i primjerom naviještamo Krista koji nam je donio spasenje i tu Radosnu vijest nastojimo prenijeti bolesniku, ohrabriti ga. Krist je i Liječnik i Lijek. Što se tiče sakramentalnog života, ovdje su euharistija, ispovijed, bolesničko pomazanje, u kojima bolesnici rado

»Primjećujemo da je najveća potreba za palijativnom skrbi i odjelom za dugotrajno liječenje. Stoga smo smanjili psihijatrijske kapacitete a povećali palijativnu skrb. Na tom odjelu imamo pacijente iz cijele Hrvatske. Slične ustanove nema u Hrvatskoj, a sam predznak katolički puno znači jer pacijenti se osjećaju sigurnijima. Ljudi imaju povjerenje u Crkvu, to im daje stanovitu sigurnost pa je stoga još više onih koji traže prijam u bolnicu kad saznaju da je to katolička bolnica«, kaže dr. Ferenčina.

sudjeluju. Bolesnici su jako otvoreni duhovnim vrijednostima. Osjećaju potrebu duhovne stvarnosti, otvoreni su za razgovor, traže pomoć, pristupaju sakramentima. Uz sakramentalni život ovdje su duhovni razgovori, zatim imamo duhovne radionice dva puta tjedno u kojima bolesnici mogu sudjelovati. Nastojimo im pristupiti na njima prihvatljiv način. Na različite načine pacijenti se okupe, odrede se teme, pripremi se, odredi se prema njihovim dispozicijama i potrebama. Postavljaju se pitanja, odgovara se na ta pitanja, vide se njihove potrebe.

Često su u početku malo prestrašeni, zapravo imaju povećan osjećaj krivnje, nekakav strah, no u razgovoru se to gubi, stječu povjerenje i razumijevanje. Oni dobivaju određenu sigurnost, postaju svjesni da će biti prihvaćeni i da će naći na razumijevanje. Zapravo, izgrađujemo međusobno povjerenje,

a to je najvažnije. Svi djelatnici, kako pastoralni tako i medicinsko osoblje, nastoje stupiti u kontakt s obitelji da bi što bolje vidjeli u kakvom je okruženju bolesnik bio, da se vidi koje su potrebe. Isto tako nastojimo da obitelj sudjeluje u liječenju. Štoviše, ima i onih koji nisu katolici, ali nas jako dobro prihvaćaju. Zapravo, tu su ljudi slobodni i mogu izabrati žele li doći na duhovne radionice. Zanimljivo je da se uključe skoro svi koji mogu, pa i oni koji nisu katolici. Poštujemo svačije vjerske osjećaje. Tako smo za vjernike pravoslavne vjere pozvali pravoslavnoga svećenika koji se susreo sa svojim vjernicima.«

Neograničeno mogu biti uz svoje najbliže

Glavna sestra Psihijatrijske bolnice sv. Rafaela Ivana Mihić, predstavljajući bolnicu i skrb o bolesnicima, ističe da je kapacitet 143 bolesničke postelje te da je trenutna popunjenost više od devedeset posto. »Na palijativnom odjelu popunjeno je sto posto i ima još onih koji su na listi čekanja«, navodi glavna sestra Mihić. »Na palijativnom odjelu pretežno su teži bolesnici, i

to su iz cijele Hrvatske. Svatko tko dođe u našu ustanovu osjeti drukčiju atmosferu koja se razlikuje od one kakvu nude ostale ustanove sličnoga tipa. Još učimo, prilagođavamo se, svi su spremni usvajati nova znanja. To nije samo ona obična tehnika, nego tu je potrebno davanje sebe drugoj osobi. Kadrovi bismo mogli biti još popunjeniji, jer sada je 40-ak medicinskih sestara i tehničara. Kako se radi o specifičnoj bolnici, može se reći da je pojednako muškaraca i žena u tom kadru. Ovdje se ipak radi o psihijatrijskim bolesnicima.

Edukacije i učenja potrebno nam je svima, pa još stječemo iskustvo. Imamo kontinuirane edukacije od strane redovnika iz Italije koji nam pomažu, oni imaju iskustvo pristupa bolesniku, a isto tako i djelovanja kroz pastoralnu zajednicu u koju su svi djelatnici uključeni te dogovaramo konkretne

projekte i planove na tom području. Za Svjetski dan bolesnika pozovemo pacijente iz dnevne bolnice i njihove obitelji, zapravo da se svi uključe, na neki način da se osjete dijelom naše zajednice. Uvijek nastojimo povezati pacijenta s obitelji. Kad pacijent dođe u bolnicu, i dalje je povezan s obitelji u toj skrbi. S druge strane, što je specifičnost naše bolnice, obitelj može dobiti podršku, može dobiti informaciju.

Može se uvijek nazvati, pitati kako je pacijent, rodbina može uvijek doći u posjet, ručati skupa s pacijentom. Tamo gdje nemamo potpunu sliku o potrebi bolesnika, ponovno zovemo obitelj. Zapravo, postoji stalna komunikacija. Neprestano nešto dopunjavamo, nadodajmo, probamo analizirati, zapravo učimo stalno kako bismo što kvalitetnije pružili skrb potrebima.

Što se tiče medicinskih sestara i tehničara, ovdje je mladi kadar koji je otvoren učenju, a istodobno stječe iskustvo. Potrebna je suradnja svih djelatnika, jer to je timski rad. Znaju se svačije kompetencije, dakle treba biti profesionalan, a opet suradljiv. Sve se to odražava na pacijentima i pomaci kod pacijenata su vidljivi. Kad je u pitanju duhovna komponenta, polazimo od toga da svaki čovjek ima svoju duhovnost, bez obzira je li religiozan ili nije. Svatko ovdje nađe nešto za sebe: ako ne kroz vjerske sadržaje, osjetit će drugog čovjeka kako ga on vodi k dobru, želi mu dobro, brine se za nj.

»Ne bojim se smrti, Bog je uz me«

Ovdje imamo i palijativnu skrb, te ima primjera da je supruga ostala s mužem cijelu noć dok je on umirao. Dakle, bila je posljednje trenutke uz svoga supruga i normalno je onda zadovoljna jer im se pristupilo na ljudski human način. Vidim to kao uspjeh. Obitelj tu može biti neograničeno sa svojim najbližim, pogotovo u posljednjim trenucima, u terminalnoj fazi. Uvijek pitamo: Želite li biti nazočni ako je pacijent loše, ako treba i u tri sata u noći. Mnogi kažu: Obavijestite nas! Ovisi sve o odluci obitelji; mi ih obavijestimo kad primijetimo da je stanje lošije.«

Na odjelu palijativne skrbi je Te-rezija Rukavina. »Živjela sam u Bilom Brigu i onda otišla u Slavonki Brod gdje sam radila u pravnoj službi«, kaže korisnica bolnice Rukavina. »Operirala sam tumor na mozgu i ovdje sam smještena. Imala sam roditelje i sestru koja se udala, a ja se nisam udavala. Živjela sam s tetom koja je umrla prije 14 godina i ostala sam sama. Ovdje sam mjesec dana. Ovdje je izvršno, svi su dobri i pristojni. Mi smo pacijenti prezahtjevniji jer neprestano nešto tražimo. Tako je u bolesti. Dođu mi u posjet redovito sestrina obitelj i susjedi. Ovdje se može stalno

dolaziti. Bože moj, tješim se da će biti bolje! Išla sam nedavno s časnom u crkvu pa sam joj rekla da Isus ima veće oči u crkvi nego ovaj mali u sobi, a ona mi je odgovorila: Vidi i ovaj mali Isus kao i ovaj veliki. Ta mi je duhovna dimenzija jako važna.« Mićo Kovačević živio je u Novoj Gradiški, a rođen je u Bosanskoj Gradiški. »Bavio sam se teškim poslovima, živio sam sâm, a kad sam se razbolio, došao sam ovamo jer sam zabolio sestre da me upute negdje dalje. Ovo je ustanova koja pomaže sirotinji. Ne može biti ljepše nego što je ovdje. Hrana je izvršna, posluga je dobra, zapravo vode brigu o nama na najbolji mogući način. Ovdje sam već tri mjeseca, a rođen sam 1936. Imam tumor koji je teško operirati i svjestan sam svega. I ne bojim se; jedanput se živi i jedanput se ide u mir. Bog je uz me. Ja sam vjernik, a jednom svakome dođe kraj na ovom svijetu.« ■